

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Cap. 6. De vitandis excommunicatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

quia etiā ignorantia concomitans occultat peccatori ipsam pœnam, ac proinde facit, vt non censeatur contumax contra potestatem, quæ eam infligit.

DVBIVM III.

Virum incurratur excommunicatio, si alter appellet?

Respondeo & Dico Primò: Si legitime appellet ante excommunicationem latam, & postea nihilominus excommunicetur, est inualida. Patet Cap. *Cum per tuas*, de sententia Excommunicationis. Ratio est: quia legitima appellatio eximit à iurisdictione. Secus verò, si nulla sit causa appellandi.

Dico Secundò: Si post excommunicationem à Iudice latam appelles, vt probes esse nullam, nihilominus est valida, ac proinde es vitandus extra iudicium. Ratio est: quia alioquin omnis sententia iudicis inferioris frustraretur suo effectu.

Dico Tertio: Si appelles post declarationem, qua iudex solum declarat te incurrisse excommunicationem, valida erit appellatio, & suspendet effectum illius declarationis, sic vt ob eam non debeas vitari. Ita Nauarrus in Cap. *Cum contingat*, in fine: & Couarru. §. 10. num. 4. & sequentibus. Ratio est: quia hæc sententia declaratoria similis est alijs sententijs definitiuis, à quibus licet appellare, sic vt appellatio ea suspendat.

CAPVT VI.

De vitandis Excommunicatis?

DVBIVM I.

Quo Iure sint vitandi?

Respondeo, Primò: Non Iure diuino, sed humano sunt vitandi; idque non solum in conuictu humano, sed etiam in diuinis. Ita Dominicus Soto dist. 22. q. 1. art. 1. & alij passim, præter Ioannem Maiorem, Driedonem, & Couarruiam in Cap. *Alma* 1. p. §. 1. num. 1. qui dicunt iure humano eos esse vitandos in conuictu ciuili, sed Iure diuino in Sacris.

Sed probatur nostra sententia; nam si hoc esset iuris diuini, quomodo Concilium Constantiense & Basiliense sanxerunt, vt non teneamur euitare nisi certos quosdam, nempe denunciatos nominatim &c? Non enim possunt Concilia ius diuinum abolere. Secundò: Quia ius diuinum, præsertim negatiuum, etiam cum periculo mortis seruandū est: atqui cum periculo mortis non tenemur vitare excommunicatos, ne in sacris quidem. Tertio: Scriptura magis videtur loqui de conuictu ciuili, quàm de participatione in sacris: vt patet Matth. 18. v. 16. *Sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*; cum his enim Iudæi non conuersabantur: & ad Titum 3. *Hæreticum hominem deuota*: & Epist. 2. Ioannis *nec anc ei dixeritis*: ergo non est ratio cur dicantur iure diuino vitandi in sacris, & non in humanis.

Dices: ex his locis Scripturæ videtur esse iuris diuini, vt etiam in conuictu ciuili euitentur.

Respondeo: Solum significatur, quo loco excommunicatos habere debeamus; & eos exterius vitari debere, quando id necessarium est ad nostrum vel aliorum bonum; videlicet ne ab ipsis

peruertamur, aut nostra consuetudine eos in contumacia foueamus, aut ne alios scandalizemus. Quando nihil horum metuitur, non est iuris diuini eos vitare. Adde ex testimonio Ioannis & Pauli ad Tit. 3. nihil aliud colligi, quàm esse præceptum Apostolicum; quod etiam testatur Fabianus Papa Cap. *Sicut Apostoli*, 11. qu. 3. in quo Ecclesia ob causam potuit dispensare, & etiam illud ex parte abolere.

DVBIVM II.

Quinam de excommunicatis sint vitandi?

Respondeo: Solum duo genera excommunicatorum vitanda: nempe *denunciatos nominatim*, & *notorios Clericorum percussores*. Alios verò, etsi publicos, non tenemur vitare, ne in sacris quidem. Ita Dominicus Soto dist. 22. q. 1. a. 4. Caietanus verbo *Excommunicatio*, sub finem. Petrus Soto lectione 3. de *Excommunicatione*. Antoninus 3. p. tit. 25. cap. 3. Idem tenet Nauarrus c. 27. num. 35. vbi dicit esse probabile, sicut & Couarruias §. 2. num. 7.

Probatur: quia hoc expressè habetur in decreto Martini V. factò in Concilio Constantiensi, & ab omnibus acceptato, vt refert D. Antoninus supra, apud quem vide ipsum decretum. Nec obstat; quòd Concilium Basiliense, quod decem annis fuit posterius, restrinxerit hoc decretum ad eos, qui neque essent denunciati, neque notorie excommunicati: quia praxis Ecclesiæ recepit decretum Martini V. nusquam enim vitantur excommunicati publici, si non sint denunciati, exceptis percussoribus Clericorum. Versantur enim Catholici cum ijs, quos passim constat esse hæreticos, qui tamè sunt publicè excommunicati. Publicè enim excommunicatus dicitur, non solum qui est denunciatus, sed cuius crimen est publicum, cui criminis constat amexam esse excommunicationem.

Hinc fit, vt etiam si quis sit nominatim excommunicatus, non tamen denunciatus, non necessario sit vitandus: nam decretum requirit denuntiationem. Idem dico de eo, qui damnatus est hæreticos: quamdiu enim non denunciatur esse excommunicatus, non est necessario vitandus; quidquid dicat Dominicus Soto dist. 22. q. 1. ar. 4. quia pœnæ sunt restringendæ.

DVBIVM III.

In quibus hi excommunicati, scilicet excommunicati denunciati, & notorij percussores Clericorum, sint vitandi?

Respondeo: In ijs, quæ continentur hoc versiculo:

Os, Orare, Vale, Communio, Mensa, Negatur.

Primò: Per *Os*, prohibetur colloquio verbis vel litteris, osculum, amplexus, & alia amicitiae signa huiusmodi. Neque excusatur iudex, qui excommunicauit; quia posita excommunicatione ius vetat, cui etiam subiectus est.

Secundò: Per *Orare*, vetatur communicatio cum illis in orationibus publicis; vt sacrificio Missæ, Officio chori, Processionibus, & huiusmodi: similiter oratio publica pro illis fusa; non tamen oratio priuata.

Tertio:

33. Si legitime appellet ante latam sententiam.

Si post latam sententiam.

Si appelles post declarationem de incuria excommunicatione.

34. Vitandi sunt iure humano.

Cur vitandi excommunicati.

35. Solum vitandi denunciati nominatim & notorij clericorum percussores.

Martini V. Conc. Constanti.

Conc. Basili.

Qui dicitur publicè excommunicatus.

Nominatim excommunicatum, non tamen denunciatum, non vitabis.

36

Os,

Orare.

Vale. Tertio: Per *vale*, prohibetur omnis salutatio, verbis, vel litteris, vel etiam externo gestu; vt aperire caput, assurgere animo salutandi: licet tamen resalutare, quia est debiti solutio, quam etiam inimico prestare debemus.

Communi. Quarto: Per *Communi*, prohibetur omnis contractus & societas in negotijs. Possumus tamen agere cum famulo excommunicato alterius, si gerat negotia Domini sui; non autem, si sua negotia gerat. Contractus tamen cum excommunicato sunt validi, potestque cogi ad soluendum; quamuis ipse alterum cogere non possit, cum non possit esse actor.

Mensa. Quinto: Per *Mensam*, prohibemur manducare in eadem mensa. In hospitio tamen publico possum vt eadem mensa, modo non simul: item eodem cubiculo, non tamen lecto.

DVBIVM IV.

Quibus casibus predicti excommunicati non sint vitandi.

37 **R**espondeo: In hisce: *Vtile, lex, humile, res ignorata, necesse.*

Vtile. Primo: Per *Vtile*, intelligitur tum ipsius excommunicati, nempe vt conuertatur; tum alterius, vt si petam ab eo consilium, quando non possum commodè ab alio; si petam debitum; si audiam prælectiones, si illi prælectionem faciam, hoc enim vtrumque licitum esse docent Doctores Salmanticenses & Complutenses, vt testatur Henriquez cap. 22. de Excommunicatione.

Lex. Secundo: Per *Lex*, intelligitur vinculum matrimonij, quo coniuges ad mutuam communionem obligantur, maximè in petitione & redditione debiti. In ceteris vxor cum viro excommunicato potest communicare, etiam in diuinis, si opus sit; quia ei subiecta: vir tamen cum vxore excommunicata non potest in ceteris communicare, saltem ad longum tempus: nam, cum sit eius Superior, potest eam cogere, vt absoluat.

38 **Humile.** Tertio: Per *Humile*, intelligitur seruos & famulos, qui nempe ante excommunicationem famuli erant, posse versari cum Dominis excommunicatis, & filios cum parentibus, & Religiosos cum suis Superioribus: & è conuerso Dominos cum seruis excommunicatis, & parentes cum filijs, quidquid dicat Glossa; idque ratione vtilitatis, vel necessitatis. Tenentur tamen eos compellere ad querendam absolutionem.

Res igno- Quarto: per *Res ignorata*, excusantur, qui ignorant alterum esse excommunicatum. Similiter qui dubitant. Pari ratione excusantur qui ignorant ius, quo statuitur excommunicatos vitari debere.

Necesse. Quinto: Per *Necesse*, intelligitur vera necessitas vel indigentia sue mea, siue Excommunicati: sic medicus potest curare excommunicatum, & tabernarius recipere hospitio.

Notandum est, ratione *Vtilitatis*, vel *Rei ignorate*, vel *Necessitatis*, licere etiam in Diuinis communicare cum excommunicato, quando sic res postulat; quod etiam recentiores non improbabiler extendunt ad *lex* & *humile*.

DVBIVM V.

Vtrum ipsi excommunicati semper teneantur vitare alios?

39 **R**espondeo: Teneri, siue publice, siue occultè sint excommunicati: exceptis duobus

casibus, nempe si inducantur ab alijs, idque potissimum in vtilitatem eorum à quibus inducuntur; & ad vitandum scandalum, vel notabile damnum animæ, corporis, famæ, fortunarum.

Prior Pars Probatur: Quia expressè in decreto Concilij Constantiensis dicitur: *Per hæc tamen non intendimus excommunicatis vllum ius concedere, aut eos in aliquo subleuare.* Ratio est: Quia totum hoc decretum est in fauorem aliorum. Vnde peccant excommunicati, etiam occulti, si cum alijs versentur, contrahant, comedant, &c. nisi fortè ab illis sint inuitati. Vide Nauarrum num. 35. §. Nota 2.

Alter pars, & quidem Primò, Possè versari quando inuitantur: Probatur, quia alioqui non censeretur esse priuilegium vllum concessum non excommunicatis, si excommunicati non possent cum ipsis, quando inuitantur, versari: nam alij non possent illos inuitare, seu inducere. Secundò: Quòd ratione scandali & damni euitandi, possint cum alijs versari: Probatur, Nam ob hanc causam licet etiam dimidiatam facere confessionem, cuius tamen integritas iure Diuino præcipitur: ergo multò magis licebit illis versari, cum alijs. Deinde iure naturæ tenemur vitare scandalum: excommunicati autem solum iure humano tenentur aliorum consuetudine abstinere: ergo quando hæc duo iura concurrent, cedit humanum.

Quòd ad damnum attinet, Ecclesia non vult sua præcepta cum tanto rigore seruari, vt patet in alijs eius præceptis: imò id non esset humanæ fragilitati consentaneum.

DVBIVM VI.

Quale peccatum sit versari cum excommunicato; vel excommunicatum versari cum alijs.

Respondeo: In quibusdam casibus est mortiferum, in alijs est veniale.

Mortiferum est in diuinis: vt simul cum eo interesse officijs diuinis; recipere ab eo, vel ei ministrare Sacramenta. Ratio est, quia hæc communicatio censetur magni momenti, eamque directè & potissimum Ecclesia prohibet.

Si cum alio priuatim dicat Horas Canonicas, non est mortiferum, quia est materia leuis, & Cap. *Alma*, videtur loqui de officio publico.

Si tempore Officij diuini excommunicatus ingrediatur, simul vt diuinis intersit, debet eijci. Quòd si eijci non potest, & Sacerdos nondum peruenit ad Canonem, abrumpendū est sacrificium. Quòd si Canon est inceptus, continuandum est, sed alij debent egredi præter ministrū. Vide Nauarrum num. 33. Si verò ingrediatur, non vt diuinis intersit, sed vt priuatim oret, non est cessandum, nec alij debent egredi. Pari modo, si ipse in vno sacello audiat Sacrum, & ego intersim alteri Sacro in alio sacello, non censeor cum illo communicare.

Secundò: Peccat mortiferè excommunicatus denuntiatus, vel notorius Clerici percussor, si ferat sententiam, si eligat, aut beneficium conferat, quia absolute est suspensus.

Tertio: Si ita verseris cum excommunicato, vt ille foueatur in sua contumacia, peccas mortiferè.

Quarto: Si contra præceptum Iudicis verseris cum

Excommu-
nicati, etia
occulte, de-
bent vitare
alios.

Nisi ab
alijs inui-
tentur.

Vel vt da-
num cai-
tent.

40
Mortiferè
peccatur.

1. Si com-
municet in
diuinis.

Excipe
priuatam
lectionem
Horarum.

Quid agen-
dum, si ex-
communi-
catus in-
tret tem-
plum sub
diuino of-
ficio.

2. Si ferat
sententiam
&c.

3. Si foueat
in conta-
macia.

De absolute ab excommunicatione?

Si contra preceptum iudicis, cum excommunicato à Iure, vel ab alio Iudice, & denunciato, prohibentis hoc sub pena excommunicationis: tunc enim, si uerferis cum illo, incurres excommunicationem maiorem.

41 In alijs casibus, quia sunt minoris momenti, est peccatum ueniale. Maius tamen peccatum est, si excommunicatus uerferetur cum alijs, quam si alij cum ipso: nam ipsi hoc prohibitum est ob propriū delictum; alijs autem prohibitum est uerferi cum ipso, ad delictum ipsius puniendum.

42 Dico Secundò: Ob metum mortis licitum est uerferi cum excommunicato, etiam in diuinis, modò id non cogaris facere in contemptum Ecclesie. Vide Couarru. §. 3. nu. 9. Probatur: Quia hoc commune est omnibus legibus humanis, ut nisi aliunde grauitas rei ex se aliud postulet, non obligent cum periculo mortis: non enim conueniens est, ut cū tanto rigore humana precepta obligent. Neq; obstat cap. *Sacris*, de his que vi metusue causa fiunt, &c. Vbi expressè dicit Innocentius III. eum incurrere excommunicationem, *Qui metu impulsus communicat excommunicato*; quia loquitur de eo, qui compellitur leui metu.

Compulsus sacrificare, non sicut regularis, Quòd si quis graui metu compellatur in contemptum Ecclesie, peccat quidem mortiferè si obtemperet (quia facit contra legem diuinam naturalem,) non tamen incurrit excommunicationem. Sic si excommunicatus compellatur sacrificare, non fiet irregularis. Ratio est; quia leges Ecclesie cessant in hoc periculo.

DVBIUM VII.

Qualem excommunicationem incurrit participans?

43 Respondeo: Plerumque incurrit minorem tantum. In quibusdam tamen casibus incurrit maiorem: Primò: Si participet cum excommunicato denunciato in crimine, ob quòd fuit excommunicatus: ut si sis excommunicatus ob adulterium vel fornicationem, persona qua tecum postea committet adulterium vel fornicationem, erit excommunicata: vel si tibi auxiliū, consiliū, aut fauorem praestet ad illud peccatū: ut habetur Cap. *Nuper*, & Cap. *Si Concubina*, de Sententia excommunicationis.

Participans incurrit maiorem excommunicationem simpliciter, Notandum autem; non extendi hoc ad eum, qui participat cum notorio percussore Clerici, si hic non sit denunciatus: quia Canones praedicti requirunt denuntiationem.

Secundò: Quando Clericus admittit ad diuina officia eum, qui est excommunicatus & denunciatus à Pontifice: Cap. *Significasti*, de sententia excommunicationis.

Tertiò: Quando fertur excommunicatio in participantes cum eo, qui excommunicatus est à Iure, vel à Iudice alterius tribunalis: tunc enim qui participat cum illo, statim sunt excommunicati.

Dixi à Iudice alterius Tribunalis, quia si quis ferat excommunicationem in participantes cum eo, qui excommunicatus est à se vel à suo decessore, requiritur ut trina monitio praecedat, & ut nominatim exprimantur illi participantes, ut supra num. 29. dictum est. Vide Nauarrum c. 29. num. 4.

44 Orandum est: Triplicem esse absolute nem. Primò: quaedam datur simpliciter. Secundò: quaedam datur ad cautelam, nempe quando dubium est, utrum quis sit excommunicatus. Quicumque potest absolute simpliciter, potest etiam ad cautelam; quia non requiritur maior potestas. Tertiò: quaedam datur ad reuidentiam: ut cum quis absoluitur cum onere, ut nisi intra tot dies satisfecerit, reuincat.

45 Quòd si excommunicatio lata sit sub conditione, vel cum limitatione donec satisfeceris, secuta satisfactione per se tollitur, nec opus est alia absolute. Ratio est: quia implicite simul fertur absolute cum excommunicatione, quo modo eam ferri posse docet Couarruius §. 11. n. 5. 6. 7. quidquid alij senserint.

DVBIUM I.

Quis possit absolute ab excommunicatione minore?

46 Respondeo & Dico Primò: Probabile est à minori excommunicatione posse absolute illū, qui potest absolute à peccato, quo hæc excommunicatio contracta est. Tenet D. Thomas in *Additionibus* quaest. 23. art. 3. & Nauarrus num. 39. multiq; recentiores. Vnde, si peccatum, quo incurfa est, sit ueniale, quilibet Sacerdos poterit absolute.

47 Dico Secundò: Probabilius tamen est neminem posse ab ea absolute, nisi qui habet iurisdictionem in peccata mortifera. Est communior sententia Doctorum. Ratio est: Quia excommunicatio minor est censura Ecclesiastica excludens à participatione Sacramentorum: ergo nemo potest eam tollere, nisi qui potest impedimenta Sacramentorum submouere: atqui hic est Sacerdos habens iurisdictionem ad absoluendum à mortiferis. Vide Couarruiam §. 12. n. 5. & 6.

48 Dices: quilibet Sacerdos potest absolute à ueniali: atqui propter ueniale hæc excommunicatio potest incurri: ergo. Patet consequentia: quia, qui potest tollere fundamentum, potest etiam tollere id quod ei innititur.

49 Respondeo: Hoc non semper esse uerum; ut patet in alijs peccatis mortiferis, à quibus potest quilibet confessarius expositus absolute, quamdiu eis non est annexa censura: quando uerò hæc annexa est, non potest; vel etsi possit ab ipsis peccatis, non tamen à censura annexa, ut à suspensione, interdicto, irregularitate.

DVBIUM II.

Quis possit à maiore absolute?

50 Respondeo: & Dico Primò: A maiore excommunicatione lata ab homine in particulari contra alium, non potest absolute, nisi is, qui eam tulit, vel eius superior, aut successor, aut delegatus. Ratio est: quia alioqui disciplina ecclesiastica turbaretur: consentaneum est enim, ut is soluat, qui ligauit.

Aduerte